

Nieuw-Zeeland voor legalisering euthanasie

Referendum • Ruim 65 procent van de Nieuw-Zeelanders steunt een voorstel om legalisering van euthanasie in de wet op te nemen.

Roland Frijns
redactie buitenland

De bevolking van Nieuw-Zeeland heeft in een referendum haar steun uitgesproken voor het legaliseren van actieve euthanasie. Volgens voorlopige cijfers stemde ruim 65 procent voor. In de prognose zijn de ongeveer 480.000 'speciale stemmen', zoals die van Nieuw-Zeelanders in het buitenland, nog niet meegeteld. Door de overweldigende steun voor het ja-kamp lijken die niet veel aan de uitslag te kunnen veranderen.

In 2019 werd de End of Life Choice Act, een wetsvoorstel voor het legaliseren van actieve hulp bij levensbeëindiging, aangenomen door het parlement. Voorwaarde was dat er eerst in een referendum door het volk groen licht moest worden gegeven voor het doorvoeren van de wet. Dat is nu dus gebeurd.

Peilingen lieten al weken zien dat de wetswijziging het waarschijnlijk zou gaan halen. Bovendien werd de legalisering vanuit de politiek breed gesteund; niet alleen premier Jacinda Ardern, ook oppositieleider Judith Collins is voorstander van de nieuwe euthanasiewet.

Voorwaarden

De End of Life Choice Act maakt het voor mensen die aan een chronische, dodelijke ziekte lijden mogelijk om euthanasie te krijgen. Het wordt artsen dus toegestaan patiënten een dodelijke hoeveelheid verdovende middelen toe te dienen, in-

dien dat de wens is van de patiënt. Voorwaarden zijn wel dat een patiënt naar verwachting nog maximaal zes maanden te leven heeft, dat diens fysieke gesteldheid sterk achteruit is gegaan, en dat hij of zij zelf een afgewogen beslissing kan maken. De wet biedt daarnaast geen mogelijkheid euthanasie te laten plegen op basis van psychische stoornissen, hoogbejaardheid of handicaps.

De uitslag van het referendum is bindend. Naar verwachting gaat de wet van kracht in november 2021. Nieuw-Zeeland wordt daarmee het zesde land ter wereld dat actieve euthanasie legaliseert. Alleen in Nederland, België, Luxemburg, Canada en

Nieuw-Zeeland wordt het zesde land ter wereld dat actieve euthanasie legaliseert

Colombia bestaat soortgelijke wetgeving.

Ook in de Australische staat Western Australia is actieve euthanasie vanaf volgend jaar legaal. Passieve euthanasie, het beëindigen van iemands leven door levensverlengende behandelingen te stoppen, is in meer landen toegestaan.

Een volksraadpleging over recreatief cannabisgebruik, dat tegelijk met het euthanasiereferendum werd gehouden, moest het mogelijk maken voor Nieuw-Zeelanders om 14 gram marihuana per dag te kunnen kopen en zelf twee cannabisplanten te kweken. Die wet kan volgens de prognoses niet op genoeg steun rekenen; ruim 53 procent stemde tegen. Die voorlopige uitslag kan er door de 'speciale stemmen' nog wel anders uit gaan zien.

Billboard met een oproep om in het referendum 'Nee' te stemmen. FOTO AP

Verkiezingskoorts, maar

Politieke spanningen • Vandaag kunnen inwoners van Ivoorkust naar de stembus, maar de twee belangrijkste oppositiekandidaten roepen op tot een boycot.

Saskia Houttuin
Yamoussoukro, Ivoorkust

Op zoek naar lege muurtjes rijdt een groep brommertjes over de brede boulevards van Yamoussoukro, een rol posters en een petfles vol lijm in de aanslag. Aanplakbiljetten domineren het straatbeeld van de hoofdstad: zo kan de brede lach van Alassane Ouattara (78) geen enkele voorbijganger ontgaan.

"Hij is de kandidaat van de hoop", zegt Judicaël Yao (37), jeugdcoördinator voor Ouattara's partij NHDP. "Hij is de waardige zoon van Houphouët-Boigny, de grondlegger van het moderne Ivoorkust." Later die dag zal Yao op drie verschillende

Dat Ouattara zich weer als kandidaat opwerpt, is volgens hem een geval van force majeure

locaties bijeenkomsten leiden, waar inwoners uitleg krijgen over hoe ze zaterdag kunnen stemmen. Ter illustratie gaat een voorbeeld van het stembiljet rond, onder Ouattara's naam staat al een kruisje getekend. Een aantal gelukkigen krijgt een T-shirt met het partijlogo cadeau.

Op het eerste gezicht lijkt het alsof in heel Ivoorkust verkiezingskoorts heerst. Maar op de zee van oranje Ouattara-affiches na, ontbreekt van andere kandidaten op straat ieder spoor. De twee belangrijkste oppositiekandidaten hebben hun campagne stilgelegd, en roepen op tot een algehele verkiezingsboycot. Zij hebben geen vertrouwen in de onafhankelijkheid van de nationale kiescommissie en eisen het aftreden van Ouattara. De politieke spanningen die Ivoorkust

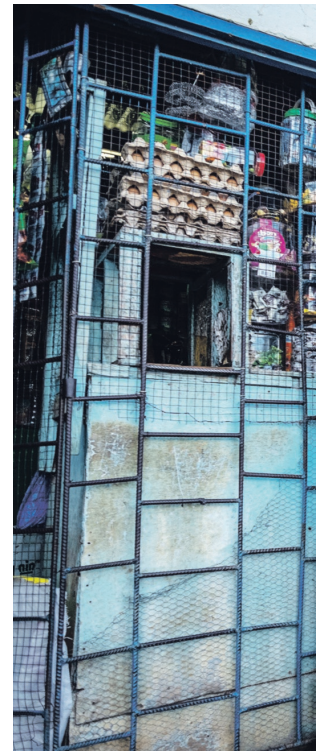
al decennialang teisteren, zijn terug. Bij opstootjes zijn al ruim dertig doden gevallen. En dat terwijl 2020 eigenlijk een politiek optimistisch jaar had moeten worden. In maart kondigde Ouattara nog aan dat hij zich niet verkiesbaar zou stellen. "We moeten plaatsmaken voor een nieuwe, jonge generatie", zei hij.

Hij leek te breken met een traditie van Ivoriaanse leiders die, nadat hun ambtstermijn erop zit, de macht weigeren af te staan – een eigenschap die al meerdere keren heeft geleid tot een burgeroorlog in het land. Maar zijn beoogde opvolger, de 61-jarige premier Coulibaly overleed afgelopen zomer. Dat Ouattara zichzelf daarna toch weer als kandidaat opwerpt, is volgens hem een geval van force majeure: van overmacht. Hij beroept zich op een grondwetswijziging, waardoor hij zich voor een derde maal kandidaat mag stellen. "Het is zijn eerste mandaat onder de derde republiek", legt Yao uit, zichtbaar geïrriteerd dat niet iedereen dat meteen begrijpt. "De grondwet heeft de teller op nul gezet."

Terwijl de Ouattara-aanhang zich opmaakt voor de eerste stemronde, wachten volgers van de oppositie op verdere instructies van hun kopstukken. Sommige Ivorianen nemen het heft in eigen hand en hebben wegversperringen opgetrokken.

Houphouëtistes

In Yamoussoukro is het nog rustig. In een buitenwijk zitten leden van de jeugdafdeling van de PDCI, de partij van de oppositieleider Henri Konan Bédié, vervoeld onder een mangoboom. Tot een paar jaar geleden werkte hun partij nog samen met de president. Maar in Ivoorkust zijn allianties grillig, en worden ze vaak even snel ontbonden als dat ze waren gesmeed. Tegenwoordig heeft de PDCI-jeugd een hekel aan de president. "Ouattara speelt een vies spelletje", zegt Fulgence Kouame (28). "Hij besmeurt de naam van

Elk politiek gesprek leidt naar de eerste president na de onafhankelijkheid: Félix Houphouët-Boigny

President Ouattara speelt een vies spelletje

Fulgence Kouame, jeuglid van oppositiepartij PDCI

waar is de oppositie?

Boven: Posters ophangen met Jucicaël Yao van het NHDP. Onder: in de verte torent de basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Vrede boven het groen uit. FOTO'S JOOST BASTMEIJER

Houphouët-Boigny." De rest van de groep knikt instemmend.

Uiteindelijk leidt elk politiek gesprek naar Félix Houphouët-Boigny, de eerste president na de onafhankelijkheid. Ruim 25 jaar na zijn dood lijkt hij de enige die politieke voor- en tegenstanders met elkaar weet te verenigen. "Alle Ivoirianen noemen zichzelf houphouëtistes", zegt Jean-Noël Loucou, hoofd van de Stichting Félix Houphouët-Boigny voor Vredesonderzoek. Vanaf het balkon van het instituut wijst Loucou naar

de trekpleisters: in het noorden staat het presidentieel paleis, met aan de voet een beruchte krokodillenvijver. Aan de rand van de stad torent de hoogste kerk ter wereld boven het groen uit: de basiliek van Onze-Lieve-Vrouw van de Vrede, waar sinds deze maand dagelijks wordt gebeden voor vreedige verkiezingen.

"Ivoorkust en vrede zijn nauw met elkaar verbonden," zegt pater Franck Allatin, die een rondleiding geeft langs de metershoge glas-in-loodramen. Op een ervan staat de oud-

Politieke dinosaurussen

Verkiezingen in Ivoorkust zijn een strijd tussen politieke dinosaurussen, die al decennialang met elkaar overhoop liggen. Naast president Alassane Ouattara (78) zijn **de twee belangrijkste oppositiekandidaten Henri Konan Bédié (86), die in de jaren negentig president was en Pascal Affi N'Guessan (67), begin deze eeuw nog premier.** N'Guessan zit bij dezelfde partij als Laurent Gbagbo, de oud-president die in 2010 zijn verlies tegen Ouattara niet erkende, wat uitmondde in een burgeroorlog waarbij ruim drieduizend mensen om het leven kwamen. Het land heeft sinds de onafhankelijkheid in 1960 nog geen vreedige machts-overdracht gekend.

president afgebeeld, knielend voor Jezus die Jeruzalem binnenrijdt.

Houphouët-Boigny regeerde ruim dertig jaar. Ondanks zijn autocratische stijl en zijn megalomane bouwlust, herdenken de Ivoirianen hem vooral als een man van vrede, dialoog en stabiliteit. Deze woorden zitten dan ook verpakt in de verkiezingsretoriek van alle kandidaten, ongeacht hun politieke kleur. Maar, zegt Allatin met spijt in zijn stem: "Helaas zet die boodschap tot nu toe niet echt door".

JOHANNESBURG MOSKOU
RIO DE JANEIRO SHANGHAI
31°10'NB, 121°28'OL
25 MILJOEN INWONERS
ECONOMIE \$810 MILJARD
MEXICO CITY ISTANBUL
NEW DELHI NAIROBI

De megastad Eefje Rammeloo

Stad van twee tempo's

Het was een uitkomst tijdens de nadagen van de epidemie. Met het idee dat je de stress in je hoofd pas goed aankan als je lichaam ook sterk is, trok ik naar de sport-school. Een donker hol waar testosteronbommen kreunend stapels ijzer omhoogtrekken, en dames met perfecte billen zweetloos omhoogstapten op een fictieve trap. Eenmaal bekomen van de eerste intimidatiegolf, stapte ik op de loopband.

Sinds de sportscholen in het voorjaar weer opengingen, hangen er flesjes alcohol en dispensers met papieren handdoekjes om de apparaten mee te ontsmetten. Maar het echte schoonmaakwerk doen de dames en heren in grijze, smoezelige jaszjes met rafels aan de mouten.

Traag met doekjes aaiend over de spiegelwanden kijken je geamuseerd naar de meisjes in hun strakke broeken en de jongens die hun eigen, getatoeëerde spierbundels onbesmuikt bewonderen. Tergend langzaam vegen ze de vloer aan of kuieren ze met een stapel handdoeken van de ene naar de andere kant van de zaal.

De twee snelheden van Shanghai komen samen in de sport-school met de rijke jongelui die tijd overhebben om dagelijks spieren te kweken en de migranten die tijd vooral zien als iets dat je kunt verkopen. Waar je je tijd voor gebruikt, doet er voor hen niet toe. Belangrijker is dat je ervoor betaald krijgt.

Toen ik eens met mijn *ayi* (de huishoudster en nanny) mijn kinderen van school haalde, trok ik daar tien minuten voor uit. Maar we liepen in haar tempo en hadden zeker het dubbele nodig voor we op het schoolplein stonden. Op andere momenten fietste ik naast haar en moest ik mijn best doen om niet om te vallen – zo langzaam ging het.

In een stad met miljoenen migrantarbeiders botsen twee tempo's. Twee derde van de pak 'm beet 24 miljoen inwoners komt niet hiervandaan, en een groot deel daarvan komt uit een boerendorp waar de klok langzamer tikt.

De *gène* die ik voel als ik voor het oog van een schoonmaker of koerier aan ijzers loop te sjoeren,

heeft niet te maken met het geld dat ik betaal om mezelf af te mogen beulen. Het is vooral omdat er opeens een schijnwerper staat op de kloof tussen hun leven en dat van mij. De druk om te versnellen ontgaat de migranten niet.

Een kennis plaatst een foto van een druk kruispunt op haar WeChat-pagina. Bussen, auto's, voetgangers en fietsers krioelen. *Jia kuai bu fa*, we moeten snelheid maken om vooruitgang te boeken, schrijft ze in typische propagandataal. Een paar weken geleden is ze vertrokken uit Shanghai, terug naar haar geboortestad in de provincie Hubei. Het tempo is daar ook toegenomen. Wil ze vooruit, dan zal ze wat harder moeten lopen.

Waar je je tijd voor gebruikt, doet er voor hen niet toe

In Shanghai heb ik geen geduld om te wachten tot mensen eens uit de weg gaan. Op mijn fiets haal ik tuffende brommertjes en karren met oud ijzer in. Soms excuseer ik mezelf. Maar de rijke, bevoorrechte Shanghaiëzen gunnen de plattelandsmeute geen blik waardig. In hun oranje, roze of gele Ferrari of Bugatti schieten ze voorbij aan andere weggebruikers. Zo verdiept die kloof nog maar eens een stukje.

Een ding hebben alle Chinezen gemeen: morgen kan alles anders zijn. Zonder blikken of blozen accepteren ze iedere verandering. Veerkracht zit in hun genen. Als morgen de sportschool sluit, leggen de spierbundels ergens anders geld neer om op de loopband te rennen, de schoonmakers schuiven door naar een nieuwe werkgever die voor hun tijd wil betalen.

Uitdijende metropolen bieden een groeiend deel van de wereldbevolking onderdak. Hoe houden de mensen het daar leefbaar? Trouw-correspondenten doen wekelijks verslag uit hun eigen megastad.